

munal Kreditforeningsanstalt. Ja, man kan jo sagtens paalægge posttids Byrder, som straks koste Penge, og saa henvise til en næppe begyndt Forhandling om en kommunal Kreditforeningsanstalt, som er paa sit allergrønneste Stadium af Overvejelse. Det er for Resten en Sag, som ikke synes saa usornuflig, naar der virkelig er nogen Behov og nogen Trang for Kommunerne til at skaffe sig Penge, men det er billigere, at Statskassen leverer dem. Det er meget billigere, at disse Byrder lægges paa Statskassen, end at for Eksempel Krigsministeren anvender disse Penge, eller at de gaa til saa meget andet. Der er altsaa to forskellige Standpunkter, den ærede Forslagsstiller og mit, med Hensyn til Pengenes Tilvejebringelse, men ogsaa det overlader jeg til fremtidig Overvejelse. Jeg klarer blot den meget væsentlige Forskel i de to Standpunkter, hvorpaa den ærede Ordfører for Forslagsstillerne og jeg staa.

Vi se dernæst, at Loven omfatter kun nuværende Indsiddere og Husmænd. For dem, der komme til næste Aar, er det, som om der aldrig var blevet en Lov til, og som om der aldrig gennem denne Forhandling her og gennem forskellige Forhold var fremkommet en Lov, med mindre en saadan Lov skulde blive ledig ved Indehaverens Død, ved hans Forslyttelse eller Henviisning til Fattighuset, i saa Tilfælde kunde der maaflte blive en Stump ud af det. Loven siger: Ud over dette Tal komme vi ikke. Men da Husmændenes Tal stiger i en meget betydelig Grad, staa vi om nogle Aar igen med en Række jordløse Husmænd. Min Mening var, at Loven skulde indrettes efter saa almindelige Regler, at den gjaldt ogsaa fremdeles, ligesom Lov af 4de Juli 1850. Det var ikke en Lov for Tilfældet, men en Lov, der gælder den Dag i Dag. Den gjaldt for de Fattighuse, hvortil man trængte til Jord den Gang, men den gælder endnu for de Fattighuse, som man vil opføre nu, naar man trænger til Jord dertil. Saaledes forekommer det mig, at ogsaa denne Lov bør gælde for fremtidige Tilfælde. Der kan foretages væsentlige Indskrænkninger, og efter min Formening er der ikke det fjerneste i Vejen for, at de Vandbrug, der herefter eje et vist Jordbrug, saa og for mange Tdr. Vand efter en vis Bonitering, skulle være forpligtede til, naar de bygge Lejehuse, at henlægge dertil den nu nærmere bestemte Havelod af 2 Stp. Vand. Og for de øvrige Tilfælde, hvor der bygges Huse, der kan man saa lade Loven gælde; Loven vil altsaa ikke saa en saadan udbudet Betydning for Kommunerne i Fremtiden som nu. Altsaa,

det fastholder jeg som min Betragtning. Den ærede Ordfører har ogsaa i dette Stykke en anden Mening. Der staa nu i Loven, at 2 Stp. er Maximum. Det ærede Medlem for Holbæk Amts 3dje Valgtreds har i Dag udtalt sig for, at der dog maatte gives Kommunerne Frihed til — især hvis det var noget, de ikke forlangte refunderet andet Steds fra — efter Omstændighederne at yde mere. Ja, det er jo noget, men mig forekommer det rigtigt, at naar der foreligger yderligere Oplysninger, burde vi kunne gaa ikke lidet videre. Navnlige burde det ske, hvor en større Lyd ikke vilde blive væsentlig, dyrt end den mindre paa Grund af, at Jorden ikke er fuldt ud opdyrket, i fuld god Tilstand, eller at den har en daarlig Bonitet, medens vedkommende, naar han var arbejdsdygtig og havde en lille Smule Driftskapital, kunde saa Anvisning paa ved forøget Arbejde paa en saadan store Lod at skabe sig et selvstændigt Hjem. Jeg skal henstille dette; jeg skal kun sige, at ogsaa her er min Stilling forskellige fra de ærede Forslagsstilleres.

Den ærede Ordfører for Forslagsstillerne fandt dernæst, at det var meget rigtigt, at Kommunerne — enten Nabokommunerne til Herregaardene eller de Kommuner, hvori Herregaardene ligge, alt efter, hvor Arbejderne have bosat sig — paa deres egen Pung efter Lovens Regler erhvervede Havelodder for Understerne paa Herregaardene og ved Statskovene, altsaa for de større Besiddelses Underster. Jeg var derimod af den Mening, at det var et meget farligt Forhold at paalægge Kommunerne saaledes at skaffe Havelod til Herremændenes Underster, for det første fordi Kommunerne kunne være behyrdede nok, paa Grund af andre Forhold, i Forvejen, og for det andet fordi disse Indsidderes Forhold er overordenlig præcært, idet de kunne opsiges til 1ste Maj hvert Aar med et halvt Mars Parsel, ganske som det behager Forvalteren. Mig forekommer det, at paa mange Steder kunne Godsejerne have stor Fornøjelse af denne Lov. Jeg synes, at det maa være overordentlig behægeligt for dem, at deres Underster paa en saa let Maade saa en Havelod, og de paa den Maade saa lidt Bistand til at lønne dem. Jeg kan ikke tænke, at vi gaa de vedkommende større Ejendomme for nær — og vi kunne gaa under dem med 12 Tdr. Hartkorn — naar vi sige, at for hver saa og saa mange Tønder Hartkorn skal den vedkommende selv udlægge Havelod til sine Indsiddere. Skulde det nu ikke kunne gennemføres i de Tider, vi ere i, hvor vi altid ere saa bange for at gribe ind imod saadanne Bestemmelser, vil jeg dog henstille